

dubtar-ne molt mentre sigui hapax, contradict per centenars de casos de *volg* (-*lc*), constants en cat. ant. i també en la llengua dels trobadors.

Avui en dia en el Pres. 2 d'Indicatiu hi ha una forma reduïda *vòs* en lloc de *vols*, que és típica de les terres gironeses i rosselloneses (i altres de pirinenques, Ribag. etc.) (en aquelles, fins molt general, sobretot en combinacions com *vòs que... vòs venir...* etc.). Podria haver-n'hi un cas excepcional en StVicent: «--- li dix Jhesú Xrist: —Què't vos? Yo vull saber què vols, abans» (*Quar.*, 106.116), on no sols suscita dubtes la contradicció amb el segon (*vols*). Si bé no descartem que en la construcció afectiva *voler-se*, d'estil fortament familiar, aparegués, ocasionalment, una variant reduïda; reducció fonètica que s'explica per les combinacions citades.

En SubjPres. la substitució de la forma medieval i clàssica *vulla* per *vulga* és general avui, com és sabut, sense altra reserva que la variant més recent *vulgui* de part dels parlars orientals, i la variant valenciana amb *lg* (que s'estén fins arran del límit amb el cat. occid.: *búlges* Pba. Benifassà, 1961). Però en va quedar una romanalla en la dita proverbial que invocava encara MrnVayreda: «--- tenint present allò de que 'no 's mou fulla que Déu no ho vulla» (*Sang Nova* III, § 12, 212); tinguem present, però, que en aquesta obra l'autor grafia sistemàticament y per la líquida d'antic matís *yl*, posant p. ex. *veya, paya, uy, fuya*, i tanmateix no aquí, índici d'un to cultista de llenguatge).

Accs. especials i fraseologia, antigues. En el sentit de 'estar a punt', amb caràcter de verb modal, no es limitava forçosament a casos com els moderns, «*vol ploure*», «em temo que aquest arbre *vol caure*» (en què s'acosta al paper d'auxiliar del futur, que té en llengües com l'anglès): «si les --- raïls dels arbres de son veý crexien tant que les cases li foradassen, o li *volguessen* traucar, aqueles raïls pot lo senyor de les cases tallar e trencar», *CostTort.* (Ol., p. 147); «ara vejam Tirant què fa --- combatent: ells combateren de hora de migdia, a tota la nit, fins a l'endemà que el sol se *volia* pondre: vint-e-set batalles se donaren», JMartorell (Ag. II, 308.9f.); molts exemples del *Rec. d'Eximplis* d'Ag., en *D'Ag.*, s. v. (236b24-36).

Potser a través d'una evolució comparable, l'it. *si vuol(e)*, *ci vuole*, prengué un sentit d'obligació (*si vogliono tante cose, ci vuol molta pazienza*), cosa que en català antic apareix en textos italianitzants («aquestes cassoles *se volen* menjar en lo mes d'abril», «la carn salada *se vol* tallar de aquesta manera», *Li. de Coc*, fº 42v, 1vº, fi S. xv, de Mre. Robert, antic cuiner del rei de Nàpols); o almenys suspectes d'influència italiana, que és àdhuc el cas del *Curial*: «les grans senyores, no-s *volen* tractar en aquexa forma», *NCl.* II, 280 (i frases semblants en III, 68; III, 135).

Qui sap, però si, amb caràcter esporàdic, ja tenia això alguna arrel cat., que tot donant peu a una inconscient accentuació per part de l'ambient, en l'autor del *Curial* (de llenguatge robustament catalanesc quasi sempre, tot i haver segurament residit llargament a Itàlia), més tard produís algun brot esporàdic en al-

tres, gens sotmesos a influències italianes, com en el *Llibre dels Secrets d'Agricultura* del banyolí-rossellonès Miquel Agustí (1617): que, parlant dels rosers, diu «en tenir cinc anys *se volen* tallar totes les branques», fº 40, i com observa AMAlcover «aquest gir de frase és freqüentíssim en boca de l'autor» (*BDLC* XI, 226).

Al gir it. no es va arribar per cap influència exòtica, sinó partint de fets fraseològics, també catalans, per canals com els següents (potser tots tres): a) «això *vol* molt de temps», gir pan-català almenys, o pan-romànic, amb el qual el confor *AlcM* (§ 1, 4) indogudament, car no hi ha el gir italianitzant en l'ex. citat de Ruiz i Pablo, sinó l'universal; però és cert que partint d'això es pogué arribar a allò altre; b) *le donne vogliono essere corteggiate* 'amano ess. co.' > 'bisogna corteggiarle'; c) partint de l'ús semi-futur del paràgraf anterior, *questa parete vuol cadere, vuol rincalzarsi* > *ci vuol rincalzarla* 'cal reforçar-la'. Condicions que també, en potència, existien en català, i pogueren produir brots o propensions esporàdiques.

La construcció amb «datiu ètic», pseudo-reflexiva, de marcat to afectiu, és ben freqüent en cat. ant., on ja n'he citat un cas de StVicentF; en particular en frases introduïdes per *si*: «dix que ell faria enfellonir lo religiós *si-s volia*» (Llull, *Merav.*, *NCl.* III, 133: matís de 'abellir-li', 'donar-la per'). Això donà base a l'ús com a partícula disjuntiva, en què *si-s vol* --- *si-s vol* reproduceix el procés que conduí a la partícula *vel* del ll. cl. (homòloga de *velis, velle* 'voler'): «als conseylls evangelicals deven los religiosos més atendre --- lo setèn conseyll sí és ---; lo uyte sí és: esquivar tota ocasió de pecar ---*si-s vol*, la ocasió vinga sots color de bé, *si-s vol* de mal--- car cascun és tengut de luyar-se de --- mal, *si-s vol* la ocasió aquella sia bona en si, *si-s vol* mala», Eiximenis (*Dones*, § 312, 454.1); cf. *SI VELLE* > *sivals* (*SI*).

Voler-se a possiblement hauria arribat en Eiximenis a significar 'inclinat-se a fer alguna cosa, sentir-s'hi incitat': «sobiranament an esquivat --- recalivar e caure en peccat, après que l'hom ha moltes vegades aconseguida misericòrdia de Déu, car --- per açò és tan fort offès que no-s *vol* axí leugerament a ffer misericòrdia axí com d'abans» id. (*ibid.*, §-257, 376.3f., ms. A; encara que els mss. BI, de l'altra família, ho canvien en *si-s mou*, loc. més trivial, la del ms. més antic, «lectio difficilior», podria ser la de l'autor, car és concebible que s'hi arribés des d'aquells usos afectius).

Més ens acostem encara cap a la gramaticalització en la formació de partícules compostes com *qualsevol, qualsevulla, -sevulga, quantesvulga* etc., que també solen dur la construcció amb datiu ètic *se-vol* etc.; però la possibilitat és encara més àmplia, com bastarà mostrar-ho amb un cas, on *tots quants* + subst. + *vulles* val per 'tots quants + subst.': Hugo diu a l'Ànima que ho supera tot: «¿per què no ames molt més tu matexa, qui ab la tua bellesa sobres tota bellesa e ornament de totes *quantes* coses *vulles* són en aquest món?», *AntCanals* (*Arra de An.*, *NCl.*, 128.16), on el paper de *-vulles* es redueix a reforçar la generalització (*totes quantes*).